

Quickscan flora & fauna

Omgeving Vliegveld Twente, Enschede.

Eelerwoude

kleurt het landelijk gebied

Quickscan flora & fauna

Omgeving Vliegveld Twente, Enschede.

Definitief

Versie 4

Opdrachtgever

Area Development Twente
Zuidkampweg 31
7524 NB Enschede

Opdrachtnemer

Eelerwoude
Postbus 53
7470 AB Goor
T (0547) 26 35 15
F (0547) 26 33 15
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: P6629
Datum: 7-4-2017
Projectleider: Gerard Lubbers
Opgesteld: Gerard Lubbers
Gecontroleerd: Sharon Boekhout

Onderzoek van Eelerwoude voldoet aan de eisen die het Ministerie van Economische Zaken stelt. Eelerwoude is lid van het Netwerk Groene Bureaus. Het Netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte. Het Netwerk heeft een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbende een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de geldende wet- en regelgeving ten aanzien van flora en fauna. Desondanks zal nooit een 100% volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. Natuur is dynamisch, situaties kunnen veranderen.

De opmaak van dit rapport gaat uit van dubbelzijdig afdrukken

INHOUD

1	INLEIDING	5
2	PLANGEBIED & METHODE	7
2.1	Plangebied.....	7
2.2	Begrenzing onderzoeksgebied Quick-scan.....	8
3	RESULTATEN	9
3.1	Afbakening van beschermde soorten.....	9
3.2	Vleermuizen.....	10
3.3	Vogels.....	12
3.4	Das en boommarter.....	14
3.4.1	Das	14
3.4.2	Boommarter.....	15
	LITERATUURLIJST.....	16

1

INLEIDING

In het kader van diverse planprocedures voor de ontwikkelingen op vliegveld Twente wordt door bureau Waardenburg uit Culemborg in opdracht van Area Development Twente (ADT) een effectenbeoordeling uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming (tot voor kort de Flora en faunawet). Effecten op de omgeving worden met name verwacht door geluid. De basis voor de effectenbeoordeling door Waardenburg vormt de basiskartering flora en fauna uit 2016, uitgevoerd door Eelerwoude (*Lubbers, 2016*). De basiskartering heeft zich echter gericht op het plangebied van het vliegveld en een smalle zone rondom (zie figuur 1). De geluidseffecten strekken zich uit tot een groter gebied rond het vliegveld (figuur 2). Om de effecten van geluid te kunnen beoordelen op de aanwezige beschermde planten- en diersoorten is inzicht noodzakelijk welke soorten binnen deze zone(s) aanwezig (kunnen) zijn, als ook welke functies deze gebieden hebben voor deze soorten. Op dit moment (winter 2016/17) is het niet mogelijk om een exact beeld te krijgen van deze soorten en functies. Om die reden is door Eelerwoude een verkennend onderzoek uitgevoerd in deze randzones (zgn. 'Quickscan') waarbij aan de hand van aanwezige terreintypen en biotopen, in combinatie met gebiedskennis en expertise, een inschatting is gemaakt van aanwezige beschermde soorten en gebiedsfuncties. De resultaten van deze quickscan worden in deze notitie gerapporteerd. In het voorjaar/zomer van 2017 zal vervolgens nader veldonderzoek plaatsvinden.

2

PLANGEBIED & METHODE

2.1 Plangebied

Figuur 1 geeft een overzicht van het plangebied van Vliegveld Twente. De zwarte lijn betreft de begrenzing van het onderzoeksgebied van de basiskartering in 2016, waarbij overigens ook een smalle zone rondom bij het onderzoek is betrokken (niet op kaart). Figuur 2 geeft een overzicht van de cumulatieve geluidscontouren en is afkomstig uit de MER van Arcadis. In bijlage 2 zijn de geluidscontouren per deelgebied opgenomen. Op basis van de geluidscontouren van 50 en 60 dB(A) in het kaartbeeld van figuur 2 is bepaald voor welke gebiedsdelen nadere informatie over (mogelijk) aanwezige beschermde soorten noodzakelijk is. Uiteraard in relatie tot de voorgenomen ontwikkelingen binnen het plangebied.

Om een beeld te krijgen van aanwezige terreintypen is op 23 december 2016 (noordzijde vliegveld) en 6 januari 2017 (omgeving Lonnekerberg) een verkennend veldbezoek uitgevoerd door G. Lubbers, senior ecoloog bij Eelerwoude. De foto's en de overzichtskaart in figuur 1 geven een beeld van de aanwezige terreintypen en bezochte terreindelen.

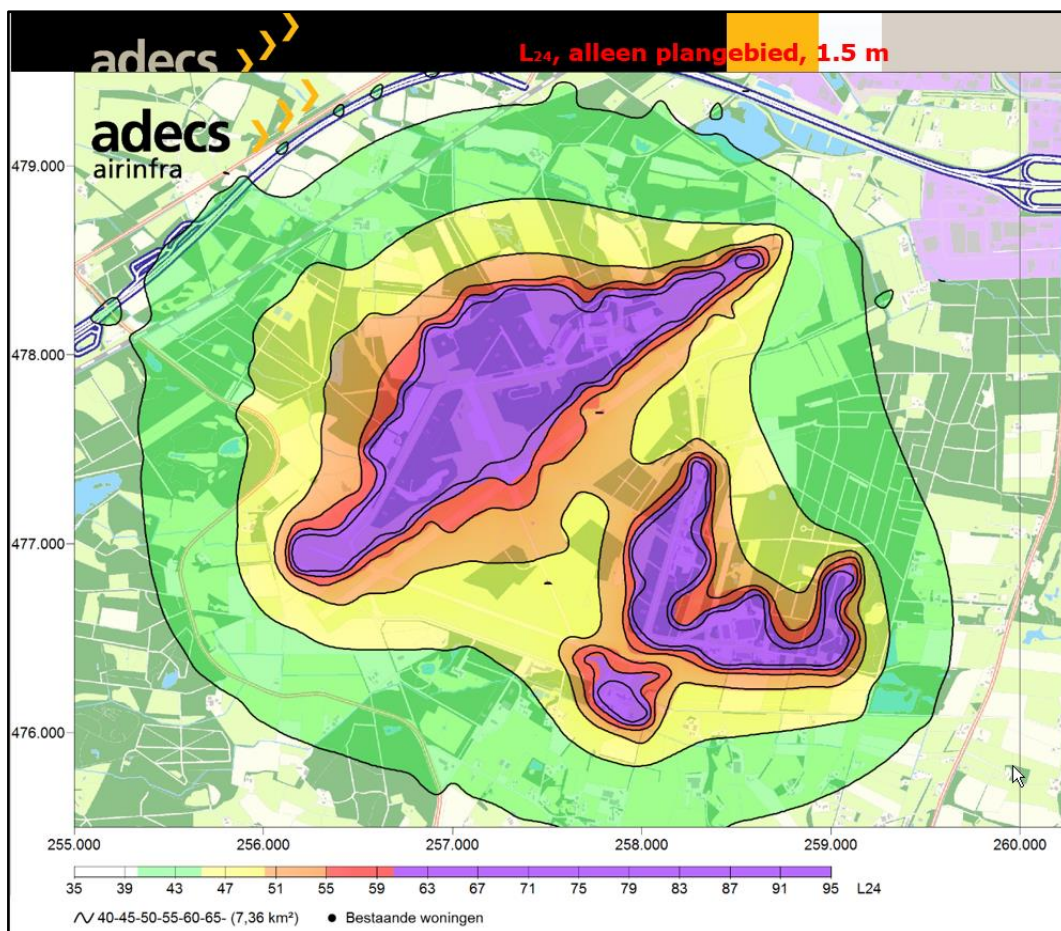

Figuur 1. Overzicht van het plangebied en de in het kader van deze Quicksan bezochte terreindelen (rode arcering). De zwarte lijn vormt de begrenzing van het onderzoeksgebied in 2016.

2.2 Begrenzing onderzoeksgebied Quick-scan

De aandacht heeft zich, conform het verzoek van bureau Waardenburg, vooral gericht op het gebied ten noorden van het vliegveld en in tweede instantie op de omgeving van de Lonnekerberg. Voor vleermuizen heeft de quickscan zich gericht op de gebiedsdelen binnen de geluidscontouren (L-cumulatief) van 60 dB(A) of meer, voor vogels binnen de contour van 50 dB(A) of meer (figuur 2).

Grote delen van het Landgoed Oosterveld ten noordwesten van het vliegveld zijn in particulier bezit, niet toegankelijk en om die reden niet bezocht. Over het half open agrarische gebied ten zuidwesten van het vliegveld ligt in een geluidscontour (in geel), relevant voor de groep van beschermde vogels. Omdat dit gebied tijdens de basiskartering in 2016 (extra) op broedvogels is onderzocht is dit in de Quickscan buiten beschouwing gelaten. De omgeving van de Deventerpoort is meegenomen bij de basiskartering, waarbij ook een zone rondom het plangebied is onderzocht. Dat geldt niet voor het agrarische gebied ten zuiden van Oostkamp. Hier kan echter op basis van aanwezige terreintypen (intensief agrarisch gebied) in combinatie met gebiedskennis, de aanwezigheid van relevante vogel- en vleermuissoorten of belangrijke gebiedsfuncties redelijkerwijs worden uitgesloten.

Figuur 2. L24-geluidscontour (Bron: Adecs, 2016/2017).

3

RESULTATEN

3.1 Afbakening van beschermde soorten

Relevant in het kader van een toetsing van effecten door geluid op beschermde soorten zijn die soorten die in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb) een striktere bescherming genieten. Het gaat om soorten die vallen onder het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn (vogels) en Habitatrichtlijn (hier: vleermuizen). Toegevoegd zijn das en boomarter uit het beschermingsregime van de groep van andere, nationale soorten. Dit vanwege een combinatie van voormalige strikte bescherming in de Flora en faunawet, aanwezigheid van beide, minder algemene soorten rond het vliegveld en mogelijke versturende effecten door geluid. Overigens maakt verstoring van soorten uit de groep van overige, nationale soorten geen onderdeel meer uit van de verbodsbepalingen. Wel is het verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen. Vanuit jurisprudentie is dit begrip verruimd tot de verblijfplaats inclusief de functionele leefomgeving (=al die aspecten/gebiedsdelen of gebiedsfuncties die van invloed zijn op het al dan niet kunnen functioneren van de verblijfplaats).

Voor de groep van vogels geldt in de Wnb dat het verboden is de vogels opzettelijk* te verstoren, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort. Bij algemene soorten zal de staat van instandhouding niet snel worden aangetast, bij zeldzamere soorten kan hier wel sprake van zijn. Om die reden wordt in deze quickscan aandacht besteed aan de groep van minder algemene vogelsoorten.

De groep van vogels die jaarrond gebruik maakt van zijn nestplaats wordt nog als uitzondering beschouwd. Deze groep van vogelsoorten wordt besproken in deze quickscan.

* Onder opzettelijkheid wordt ook verstaan 'voorwaardelijke opzet' (= "men had het logischerwijs kunnen weten").

3.2 Vleermuizen

Voorkomen

Uit de basiskartering van het vliegveld in 2016 is de aanwezigheid van 10 vleermuissoorten bekend geworden: gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, franjestaart, vale vleermuis, baardvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en watervleermuis. Bij een vleermuisonderzoek op de Lonnekerberg door EcoMilieu in 2015 zijn de zeer zeldzame bechsteins vleermuis en de zeldzame Brandts vleermuis gevangen. Uit wordt gegaan van de aanwezigheid van tenminste 12 vleermuissoorten in en rond het vliegveld (*Gerritsen et al., 2015*).

Verblijfplaatsen

Van de aangetroffen soorten worden gewone dwergvleermuis en laatvlieger beschouwd als typisch gebouwbewonende soorten. Over verblijfplaatsen van de kleine dwergvleermuis in Nederland is nog maar weinig bekend. Duidelijk is wel dat de soort in gebouwen is aangetroffen, maar mogelijk houdt de soort zich ook op in bijvoorbeeld boomholten. Rosse vleermuis en in Oost Nederland ook de watervleermuis, hebben hun verblijfplaatsen in hoofdzaak in bomen (holten). De overige soorten maken gebruik van verblijfplaatsen in zowel gebouwen als in bomen.

Van gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, baardvleermuis en franjestaart zijn in 2016 binnen het plangebied van vliegveld Twente verblijfplaatsen aangetroffen. Bij baardvleermuis en franjestaart ging het om een winterverblijfplaats (in een bunker), bij gewone dwergvleermuis om kraamverblijfplaatsen en zomerverblijfplaatsen, en bij gewone grootoorvleermuis om zowel winter- als zomerverblijfplaatsen. Gelet op de aanwezigheid van de genoemde 12 vleermuissoorten is het waarschijnlijk dat een aantal van deze soorten verblijfplaatsen heeft in de omgeving van het vliegveld, mogelijk binnen de geluidszones van 60 dB(A) of meer. Aanwezigheid van verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en laatvlieger binnen deze geluidszones lijkt minder waarschijnlijk omdat hier slechts enkele geschikte gebouwen aanwezig zijn, die bovendien binnen (de randzones) van het onderzoeksgebied in 2016 vielen, en waar dus geen verblijfplaatsen zijn vastgesteld.

De bospercelen grenzend aan de noordzijde van het vliegveld (omgeving Holthuis en Landgoed Oosterveld) bestaan voornamelijk uit loofhout (zomereik, Amerikaanse eik, berk). De bomen in de bospercelen hebben over het algemeen een te beperkte diameter en leeftijd om holten te kunnen bevatten die een functie kunnen hebben als vleermuisverblijfplaats. Wel komen er een aantal oude houtwallen, laanbeplantingen, bomenrijen en solitaire bomen voor (met name zomereik), die zichtbare holten hebben en dus een functie kunnen hebben als verblijfplaats voor soorten als bijvoorbeeld gewone grootoorvleermuis, watervleermuis en rosse vleermuis. Op de Lonnekerberg komen op diverse plaatsen oude(re) bosopstanden voor, vooral van beuk, zomereik, Amerikaanse eik en diverse naaldhoutsoorten. Een deel van de bomen heeft zichtbare holten, loshangend schors etc. dat kan dienen als verblijfplaats voor boombewonende vleermuissoorten. De geluidscintour van 60 dB(A) of meer rond de Lonnekerberg valt grotendeels binnen het in 2016 onderzochte gebied (vergelijk figuur 1 en 2). Hier zijn in 2016 geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld.

Vliegroutes

Essentiële vliegroutes van vleermuizen zijn in 2016 alleen vastgesteld van gewone dwergvleermuis langs de Grefteberghoekweg, Bergweg, de verharde weg door Prins Bernhardpark en de omgeving rond de verblijfplaats aan de Fokkerweg. De vliegroutes tonen een duidelijke relatie met de vastgestelde verblijfplaatsen, met uitzondering van de vliegroute over de Bergweg. Hier vliegen enkele tientallen dwergvleermuizen in noord-zuidelijke richting over de weg, terwijl op het Prins Bernhardpark slechts enkele kleine zomerverblijfplaatsen van maximaal een tiental dieren is vastgesteld. Vermoedelijk komen deze vleermuizen van verblijfplaatsen (in gebouwen) op enige afstand van Prins Bernhardpark. De genoemde vliegroutes moeten worden beschouwd als een essentieel onderdeel voor het functioneren van de verblijfplaats(en). Daarbij moet opgemerkt worden dat met betrekking tot de vliegroute over de verharde weg door Prins Bernhardpark, er mogelijk enkele alternatieve vliegroutes aanwezig zijn.

Aanwezigheid van belangrijke vliegroutes aan de noordzijde van het vliegveld, buiten het vliegveld en binnen de >60 dB(A) contour, is in 2016 niet onderzocht maar lijkt minder waarschijnlijk omdat de vliegroutes (deels) zouden aansluiten op het vliegveld, en hiertoe geen aanwijzingen zijn verkregen. Anderzijds is het waarschijnlijk dat op wat grotere afstand van het vliegveld, met name langs lijnvormige beplantingen zoals langs een aantal wegen hier, een functie hebben als vliegroute. Deze vallen echter voor een belangrijk deel buiten de versturende geluidscontouren.

Aanwezigheid van essentiële vliegroutes rond de Lonnekerberg, binnen de geluidscontour van 60 dB(A) is onwaarschijnlijk. Deze geluidscontouren vallen zoals eerder aangegeven nagenoeg binnen het in 2016 onderzochte gebied.

Foerageergebieden

Naast vliegroutes maken belangrijke foerageergebieden onderdeel uit van de functionele leefomgeving van vleermuizen en het ecologisch functioneren van hun verblijfplaatsen. Aan de noordzijde van het vliegveld grenzen met name loofbossen aan het vliegveld. Gelet op de aanwezige bostypen hier, in vergelijking met de bostypen binnen het vliegveld, zijn er met uitzondering van meer onderbegroeiing in de bospercelen buiten het vliegveld, geen opmerkelijke verschillen. Uiteraard zullen er in de bospercelen grenzend aan het vliegveld ook vleermuizen foerageren, maar het is waarschijnlijk dat het net als in de bosgebieden binnen het vliegveld gaat om kleine aantallen. Het is onwaarschijnlijk dat de bospercelen en beplantingen binnen de 60 dB(A) contour of meer moeten worden aangemerkt als essentieel foerageergebied.

Anders ligt dit mogelijk voor de oude(re) bospercelen op de Lonnekerberg, met name in de opstanden met beuk en eik. Van deze percelen is bekend dat hier ondermeer de vale vleermuis foerageert, vanwege de open bosstructuur en de aanwezigheid van weinig begroeide bosbodems. Deze bospercelen liggen echter grotendeels buiten de geluidscontouren van 60 dB(A) of meer. De geluidscontour van 60 dB(A) of meer rond de Lonnekerberg valt grotendeels binnen het in 2016 onderzochte gebied (vergelijk figuur 1 en 2). Hier zijn in 2016 geen essentiële foerageergebieden van vleermuizen vastgesteld.

3.3 Vogels

Voorkomen

Uit de basiskartering van het vliegveld in 2016 is de aanwezigheid van de jaarrond beschermde soorten buizerd (4 territoria), huismus (11), ransuil (1) en sperwer (2) bekend geworden. Net buiten het vliegveld zijn de jaarrond beschermde havik (3) en wespandief (1) vastgesteld. Gelet op de geluidscontour van 50 dB(A) of meer vallen grote delen van de bosgebieden ten noorden van het vliegveld en de omgeving van de Lonnekerberg binnen deze geluidszones. Op basis van bekende verspreidingsgegevens mogen hier van de groep van jaarrond beschermde vogelsoorten ook boomvalk, grote gele kwikstaart, steenuil en kerkuil worden verwacht. Aanwezigheid van andere soorten als gierzwaluw en slechtvalk wordt niet waarschijnlijk geacht.

Relevant is het kader van de Wet natuurbescherming, is naast de groep van zgn. 'jaarrondsoorten', de groep van zgn. 'categorie 5-soorten'. Het gaat om de in 2009 door Dienst Regelingen opgestelde 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep'. De nesten van soorten uit categorie 5 zijn niet jaarrond beschermd, tenzij zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Naar aanleiding van de basiskartering in 2010 zijn om die redenen veldleeuwerik, graspieper, kneu, braamsluiper en geelgors aan de groep van jaarrond beschermde soorten toegevoegd. Tabel 1 geeft een overzicht van de tijdens de basiskartering in 2016 vastgestelde broedvogelsoorten, inclusief 'jaarrondsoorten' en 'categorie 5-soorten'.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Van de havik is tijdens de basiskartering in 2016 een bezet nest vastgesteld net ten noorden van het vliegveld (rode stip in verspreidingskaart basiskartering). Een territorium is vastgesteld op de Lonnekerberg en valt binnen de contouren van 50 dB(A) of meer. Van de buizerd zijn in 2016 tenminste 2 territoria aan de noordzijde van het vliegveld vastgesteld en een derde territorium aan de zuidzijde van het gebied. Gelet op de verspreiding van de soort en de grootte van de territoria mogen op de Lonnekerberg nog eens 1 tot 3 territoria van buizerd verwacht worden (binnen de geluidscontouren). Van de sperwer liggen de in 2016 vastgestelde territoria beiden binnen het vliegveld. Met name in de naaldhoutopstanden aan de noordzijde van het vliegveld in op de Lonnekerberg kunnen nog een aantal territoria en nestlocaties worden verwacht. Dat geldt ook voor de ransuil, boomvalk en wespandief. De huismus wordt verwacht op de agrarische erven die aan de noordzijde van vliegveld liggen. De bebouwing op de Lonnekerberg waar mogelijk huismus aanwezig is, valt buiten de geluidscontouren. Grote gele kwikstaart kan met enkele broedparen/territoria worden verwacht in de omgeving van de beken op en rond het Holthuis en de waterloop parallel aan de spoorlijn. Steilranden in de bospercelen en kunstmatige nissen of nestkasten onder bruggen of in duikers vormen geschikte nestplaatsen. Kerkuil en steenuil kunnen aanwezig zijn op de erven ten noorden van het vliegveld. De open terreinen worden gebruikt als jachtgebied. Gelet op het aanwezige biotoop gaat om een enkel broedpaar per soort. De nestlocatie bevindt zich waarschijnlijk in gebouwen op de erven. Aanwezigheid van gierzwaluw, nestelend onder dakpannen van gebouwen op erven ten noorden van het vliegveld wordt niet waarschijnlijk geacht. Dat geldt ook voor de slechtvalk die vrijwel het gehele jaar door jagend in het open terrein van

soort	status		2016	soort	status		2016
	Ffwet	RL			Ffwet	RL	
appelvink			32	koekoek		kw	1
boerenzw aluw	cat.5	ge	0	koolmees	cat.5		91
bonte vliegenvanger	cat.5		8	kuif mees			3
boomklever	cat.5		12	kw artel			4
boomkruiper	cat.5		23	matkop		ge	3
boomleeuw erik			0	meerkoet			0
boompieper			51	merel			+
bosrietzanger			6	middelste bonte specht			2
bosuil	cat.5		3	nachtzw aluw		kw	1
braamsluiper			0	nijlgans			0
buizerd	JR		4	pimpelmees	cat.5		54
ekster	cat.5		0	putter			4
fitis			45	ransuil	JR	kw	1
gaai			+	rietgors			0
geelgors			31	roodborst			+
gekraagde roodstaart	cat.5		17	roodborsttapuit			18
gele kw ikstaart		ge	6	scholekster			1
glanskop	cat.5		13	sperwer	JR		2
goudhaan			8	spotvogel		ge	3
goudvink			11	spreeuw	cat.5		13
grasmus			36	staartmees			8
graspieper		ge	47	tijftaf			+
grauwe vliegenvanger	cat.5	ge	5	torenvalk	cat.5		1
groene specht	cat.5	kw	5	tuinfluiter			+
groenling			1	veldleeuw erik		ge	88
grote bonte specht	cat.5		14	vink			+
grote lijster			6	vuurgoudhaan			4
havik	JR		0	w aterhoen			0
heggemus			+	w espendief			0
holenduif			3	w ilde eend			+
houtduif			+	w interkoning			+
houtsnip			11	w itte kw ikstaart			22
huismuis	JR	ge	11	w ulp			1
ijsvogel			0	zanglijster			+
kauw			+	zw arte kraai	cat.5		11
kievit			4	zw arte mees	cat.5		4
kleine bonte specht	cat.5		3	zw arte roodstaart	cat.5		7
kleine karekiet			0	zw arte specht	cat.5		2
kleine plevier			8	zw artkop			+
kneu		ge	16				

Tabel 1. Overzicht resultaten broedvogelinventarisatie in 2016 (Eelerwoude, 2016).

- + = aanwezig als broedvogel (aantal onbekend)
- 0 = aanwezig als broedvogel, maar net buiten het onderzoeksgebied
- ge = status 'gevoelig' op Rode Lijst
- kw = status 'kwetsbaar' op Rode Lijst
- be = status 'bedreigd' op Rode Lijst
- JR = soort die jaarrond (JR) gebruik maakt van zijn nest; status in Flora en faunawet
- Cat.5= zgn. 'categorie 5-vogelsoort'; status in Flora en faunawet / Algemene Maatregel van Bestuur

het vliegveld wordt waargenomen. Hoge gebouwen, waar de soort bij voorkeur nestelt, ontbreken echter in het gebied.

Aanwezigheid van veldleeuwerik en graspieper buiten het vliegveld, is met uitzondering van een enkel broedpaar in het open agrarische gebied in de directe omgeving van het vliegveld, niet waarschijnlijk. Geelgors, kneu en braamsluiper zullen zeker ook buiten het vliegveld voorkomen, gelet op de aanwezigheid van geschikt (broed)biotoop in de vorm van houtwallen, struwelen, groene erven, ruigten en structuurrijke bosranden.

Categorie 5-vogelsoorten

Tijdens de basiskartering in 2016 zijn binnen het vliegveld in totaal 18 vogelsoorten vastgesteld die worden vermeld op de lijst van zgn. categorie 5-vogelsoorten. Het gaat om (vrij) algemene soorten die, gelet op de aanwezigheid van veel geschikt biotoop, ook op de erven en in de bos- en natuurterreinen rond het vliegveld mogen worden verwacht.

Hoewel niet vastgesteld binnen het vliegveld kunnen ook de op deze lijst vermelde boerenwaluw, huiswaluw, ijsvogel, ekster, kortsnavelboomkruiper en raaf buiten het vliegveld worden verwacht. Boerenwaluw, huiswaluw en ekster kunnen voorkomen op en rond de agrarische erven van Landgoed Oosterveld het natuurgebied 't Holthuis. De ijsvogel kan verwacht worden in en rond de Jufferbeek op 't Holthuis en rond plassen en poelen op 't Holthuis, Landgoed Oosterveld en de Pannekoekplas. In 2016 werd een territorium vastgesteld rond de Kleigaten van Smulders, net ten zuiden van Prins Bernhardpark. De raaf wordt onregelmatig waargenomen rond het vliegveld (*NDFF, eigen waarnemingen Eelerwoude*). Geschikt broedbiotoop in de vorm van wat oudere bosgebieden is in ruime mate aanwezig in de bos- en natuurterreinen rond het vliegveld. Tot slot wordt het voorkomen van een kleine populatie van de kortsnavelboomkruiper op de Lonnekerberg genoemd. Het gaat om een wisselend aantal van 1 tot 3 territoria (*eigen waarnemingen Eelerwoude*).

3.4 Das en boomarter

3.4.1 Das

Van de das is een burcht bekend aan de voet van de Lonnekerberg binnen het onderzoeksgebied van het vliegveld en tenminste vijf burchten in de omgeving, ondermeer uit de omgeving van Holthuis en Landgoed Oosterveld (*De Vries, 2015 en eigen informatie*). De exacte locaties van de burchten zijn ons niet bekend. Tijdens het veldbezoek in december werden langs het hekwerk aan de noordzijde van het vliegveld ter hoogte van het Holthuis enkele wissels van de das vastgesteld. Ook van de omgeving van Landgoed Oosterveld zijn diverse wissels van das ondermeer van en naar het vliegveld bekend (*Eelerwoude, 2016*).

De bospercelen in de directe omgeving van de noordzijde van het vliegveld bestaan uit vrij jonge loofbossen met een rijke onderbegroeiing en worden beoordeeld als goed en geschikt foerageergebied voor de das. Zeker in combinatie en afwisseling met de agrarische percelen die in gebruik zijn als intensief grasland en maïsakker. Er zijn tijdens de veldbezoeken geen verblijfplaatsen aangetroffen.

Ook de bospercelen van de Lonnekerberg zijn goed en geschikt als foerageergebied voor de das, al hebben naaldhoutpercelen door de afwezigheid van geschikte voedselbronnen minder waarde voor de soort. Alleen aan de randen van de Lonnekerberg komen (intensief gebruikte) agrarische gronden voor in de vorm van graslanden en maïsakkers. De bodem is door de aanwezigheid van ondiepe klei- en lemlagen op deze stuwval vaak wat minder geschikt als burchtlocatie, ook vanwege ondiepe kwelstromen en periodieke wateroverlast. Verblijfplaatsen van dassen op de Lonnekerberg worden daarom vooral verwacht op wat hogere, drogere gebiedsdelen aan de buitenranden van het bosgebied op de overgang richting de agrarische percelen. Er zijn op diverse plaatsen dassenwissels aanwezig van en naar het vliegveld, met name in de omgeving van Oostkamp in de richting van de

aangrenzende agrarische percelen. Ter hoogte van de Bunkerstraat van Oostkamp werd een recent belopen en reeds bekende wissel aangetroffen.

In hoeverre het vliegveld als ook de gebiedsdelen buiten het vliegveld (en binnen de invloedssfeer van de geluidscontouren) moeten worden aangemerkt als essentieel leefgebied, kan op basis van deze quickscan onvoldoende worden beoordeeld. Er is dan meer informatie nodig over het landschapsgebruik (verblijfplaatsen, wissels, foerageergebieden etc.). Het relatief beperkte aantal (sporen)waarnemingen van de das binnen het vliegveld maakt duidelijk dat de soort weliswaar regelmatig op het vliegveld komt foerageren, maar dat de soort hier niet vaak voorkomt en dat het gaat om een of maximaal enkele dieren per keer. Het vliegveld vormt dan ook geen essentieel foerageergebied voor de das.

3.4.2 Boomarter

Uit onderzoek met cameravallen blijkt de boomarter in ieder geval aanwezig is binnen de bosgebieden van de Lonnekerberg en het Holthuis (*NDFF, 2017 en gebiedskennis*). De bosgebieden direct grenzend aan de noordzijde van het vliegveld worden beoordeeld als matig geschikt leefgebied omdat de bossen nog vrij jong zijn en weinig mogelijkheden bieden voor verblijfplaatsen, en dan vooral in rijbeplantingen (houtwallen, bomenrijen). Anders ligt dit op de Lonnekerberg, waar er met name in de percelen met (boomholten in) beuk, zomereik en Amerikaanse eik, maar ook in de dichte naaldhoutpercelen in takkennesten, meer mogelijkheden zijn voor verblijfplaatsen van boomarter. Voedsel in de vorm van vogels, insecten, kleine zoogdieren etc. is in principe overal rond het vliegveld aanwezig, zowel aan de noordzijde bij het Holthuis/Oosterveld als op de Lonnekerberg.

In hoeverre het vliegveld als ook de gebiedsdelen buiten het vliegveld (en binnen de invloedssfeer van de geluidscontouren) moeten worden aangemerkt als essentieel leefgebied, kan evenals bij de das niet goed worden beoordeeld. Duidelijk is wel dat er geen waarnemingen van boomarter op het vliegveld bekend zijn en dat in de omgeving veel geschikt leefgebied in de vorm van oude(re) bossen voor de soort aanwezig is. Er zijn geen aanwijzingen verkregen dat het vliegveld voor de boomarter moet worden beschouwd als essentieel leefgebied.

LITERATUURLIJST

Arcadis, 9 juni 2016. *ProjectMER/BesluitMER Gebiedsontwikkeling Luchthaven Twente, deel A*. Arcadis Nederland B., Arnhem.

Gerritsen, R., Haselager, R. & H. Mellema, 2015. *Vleermuisinventarisatie Lonnekerberg; Verkennend vleermuisonderzoek 2015*. EcoMilieu, Vriezenveen.

Have, H.B.G., ten, 20 december 2016. Notitie 'Vragen over de toegestane geluidsproductie met betrekking tot de bestemmingsplannen Midden en Noord'. Adecs airinfra, Delft.

Lubbers, G, 15 december 2016. *Basiskartering flora en fauna – Vliegveld Twente 2016*. Eelerwoude, Goor.

Nationale Database Flora en Fauna (NDFF, 2017).

Vries, E.W., de, 25 maart 2015. *Dassenburcht op Vliegbasis Twente. Onderzoek naar mogelijke mitigatie en compensatie bij geplande ontwikkelingen*. Altenburg & Wymenga, Veenwouden.

Bijlage 1: Foto's veldbezoeken en overzichtskaart.

1.

5.

2.

6.

3.

7.

4.

8.

9.

13.

10.

14.

11.

15.

12.

Foto's veldbezoek Lonnekerberg op 6 januari 2017 (nrs. 1 t/m 15).

16.

21.

17.

22.

18.

23.

20.

24.

25.

29.

26.

30.

27.

31.

28.

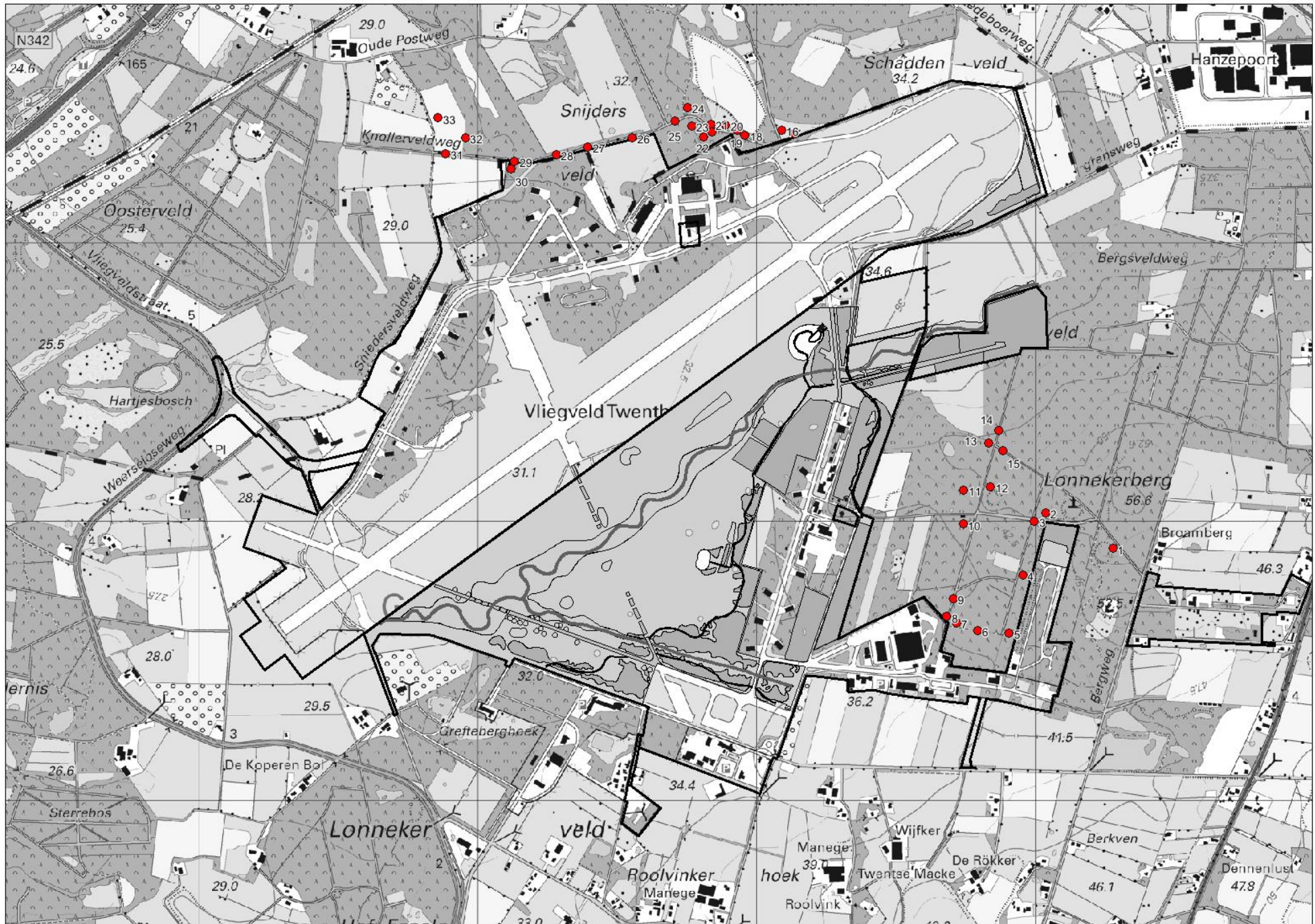

32.

33.

Foto's veldbezoek Holthuis e.o. op 23 december 2016 (nrs. 16 t/m 33).

Bijlage 2. Overzicht geluidscontouren.

(Bron: Adecs airinfra, december 2016).

